

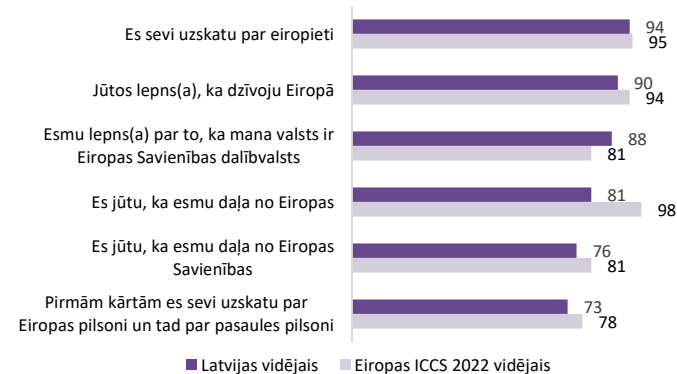
LATVIJAS JAUNIEŠI JŪTAS PIEDERĪGI EIROPAI UN RAUGĀS UZ TĀS NĀKOTNI POZITĪVI

Latvijas jaunieši lepojas, ka dzīvo Eiropā un lūkojas uz tās nākotni ar pozitīvām cerībām, tomēr vienlaikus apzinās arī potenciālos apdraudējumus. Tā liecina Starptautiskās izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācijas (IEA – *International Association for the Evaluation of Educational Achievement*) 2022. gada Starptautiskā pilsoniskās izglītības pētījuma (ICCS – *International Civic and Citizenship Education Study*) Eiropas aptaujas pirmie rezultāti.

Autori: Ireta Čekse, Viktors Kravčenko, Elīna Gulbe, Dace Kalsone

Pētījumā vērtētas astoto klašu skolēnu pilsoniskās zināšanas, attieksmes un prasmes, skolēniem pildot gan zināšanu testu, gan atbildot uz aptaujas jautājumiem. Pētījuma pirmie Latvijas rezultāti apkopoti ziņojumā "[Jaunais atskaites punkts pilsoniskajā izglītībā](#)". Savukārt Eiropas aptaujas rezultātiem ir veltīts atsevišķs ziņojums, kurā apkopots skolēnu viedoklis no 17 ES valstīm.

Skolēniem vaicāts, vai viņi izjūt piederību Eiropai kā pasaules daļai un ES kā 27 Eiropas valstu ekonomiskai un politiskai apvienībai. Būtiski, ka izpratne par nacionālo un eiropisko identitāti ir viens no sasniedzamajiem rezultātiem Latvijas skolās sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā pamatizglītības noslēgumā. Aptaujā noskaidrots, ka 94% skolēnu Latvijā uzskata sevi par eiropiešiem un 88% skolēnu atbildēja, ka ir lepnī par valsti piederību ES (salīdzinājumam – Eiropas ICCS 2022 vidēji attiecīgi 95% un 81% skolēnu).

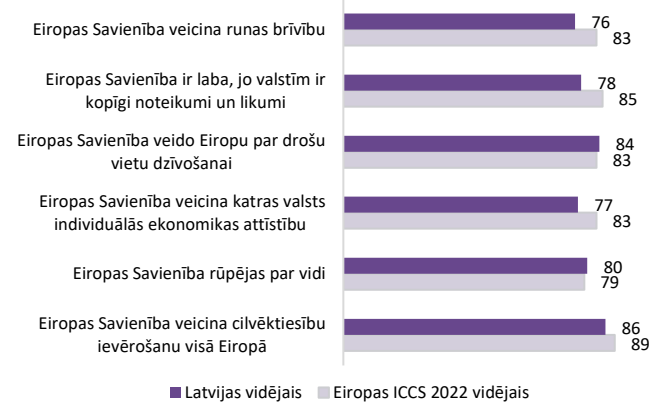


1. attēls. Latvijas un ES dalībvalstu skolēnu atbildes uz jautājumu par viņu piederības sajūtu un identitāti (%). Avots: IEA ICCS 2022.

SKOLĒNU SKATĪJUMĀ ES PĀRSTĀV KOPĒJĀS EIROPAS VĒRTĪBAS

Procentuāli visvairāk ES dalībvalstu skolēnu piekrīt apgalvojumam, ka ES veicina cilvēktiesību ieviešanu visā Eiropā. Skolēnu skaits, kuri šim apgalvojumam piekrīt, svārstās robežās no 93% Zviedrijā līdz 83% Slovākijā. Tā uzskata arī 86% skolēnu Latvijā. Atbalsts un

pārliecība par ES lomu demokrātijas vērtību stiprināšanā un uzturēšanā skolēnu atbildēs ir ļoti augsta. Mazāks īpatsvars Latvijas skolēnu ir pārliecināti par runas brīvību ES (Latvijā 76%, Eiropas ICCS 2022 vidēji 83%, Zviedrijā 90% skolēnu). Tas rāda, ka skolām un sabiedrībai kopumā jāiedrošina skolēnus izteikties, piedalīties diskusijās un kopīgos lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī līdzdarboties lēmumu īstenošanā. Skolēnu līdzdarbības pieredzei skolā ir liela nozīme, lai attīstītu pārliecību par savām spējām ietekmēt norises demokrātiskā skolas pārvaldībā un savā kopienā, līdz pat tālākiem pilsoniskās iesaistes līmeņiem.



2. attēls. Latvijas un ES dalībvalstu skolēnu redzējums par ES (%). Avots: IEA ICCS 2022.

Latvijas skolēniem, kuri apstiprināši atbildēja uz 2. attēlā redzamajiem apgalvojumiem, ICCS 2022 pilsonisko zināšanu testā kopumā bija augstāks sniegums.

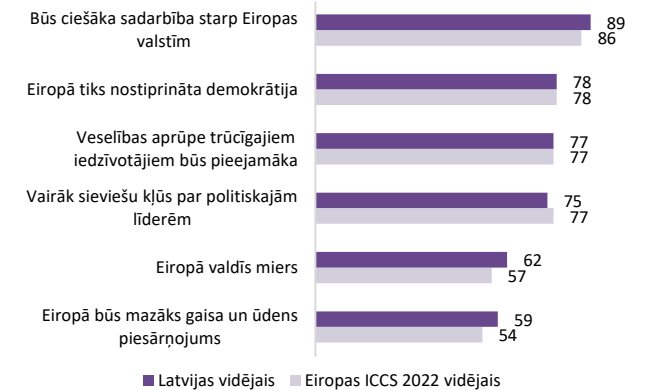
NĀKOTNĒ PAREDZ EIROPAS VALSTU CIEŠĀKU SADARBĪBU

Latvijas astoto klašu skolēnu redzējums par Eiropas nākotni saistās ar mierīgu līdzāspastāvēšanu un ciešāku sadarbību starp valstīm. Latvijas skolēniem ir nedaudz lielāka ticība mieram Eiropā nekā vidēji citu Eiropas ICCS 2022 dalībvalstu skolēniem (attiecīgi 62% un 57%). Lielāks ES skolēnu īpatsvars nākotnē redz sieviešu līderības lomas pieaugumu, pieejamāku veselības aprūpi trūcīgajiem iedzīvotājiem un demokrātijas nostiprināšanos. Visvairāk skolēnu uzskata, ka nākotnē Eiropas valstis ciešāk sadarbosies.

Aptaujā skolēni vērtējuši arī draudus Eiropas nākotnei. 73% jeb vienāds skolēnu īpatsvars Latvijā un Eiropas ICCS 2022 dalībvalstīs pauž satraukumu par nākotnē iespējamo ekonomiskās plaisas palielināšanos starp dažādām valstīm. Kā negatīvu Eiropas nākotnes attīstības scenāriju skolēni uzskata nevienlīdzības palielināšanos un korupcijas ietekmi politikā. Uz šādu risku norāda 69% Latvijas skolēnu un 66% skolēnu Eiropas ICCS 2022 dalībvalstīs vidēji. Kā trešo būtiskāko satraukuma iemeslu nākotnē Latvijas skolēni min nabadzības un bezdarba palielināšanos (Eiropas ICCS 2022 vidējais – 59%, Latvijas – 56%).

59% skolēnu Latvijā un 54% skolēnu Eiropas ICCS 2022 dalībvalstīs vidēji uzskata, ka nākotnē Eiropā būs mazāks gaisa un ūdens piesārņojums. Vietējā kopiena, pašvaldība var sniegt skolēniem vides ilgtspējas jautājumu izpēti reālā praksē. Skolotājiem un skolēniem, sadarbojoties ar biedrībām un organizācijām pašvaldībā, pieaug skolēnu dabaszinātņu kompetence un viņu iesaiste vides ilgtspējas uzturēšanas aktivitātēs.

Kopumā skolēni pozitīvi raugās uz Eiropas nākotni, uzskatot savu dzīvesvietu par drošu un perspektīvu.



3. attēls. Latvijas un ES dalībvalstu skolēnu viedokļi par Eiropas nākotni (%). Avots: IEA ICCS 2022.

SECINĀJUMI

- Latvijas skolēni ir lepnī par savu dzīves vietu Eiropā un Latviju kā ES dalībvalsti un apzinās ES lomu cilvēktiesību un brīvības nodrošināšanā Eiropā.
- Tiem Latvijas skolēniem, kuriem ir pozitīvs skatījums uz savu un ES nākotni, sasniegumi ICCS 2022 pilsonisko zināšanu pārbaudījumā ir augstāki nekā tiem, kuri par savu nākotni ir skeptiski noskaņoti.
- Latvijas un citu Eiropas ICCS 2022 dalībvalstu skolēnu atbildes par Eiropas nākotnes redzējumu nav statistiski nozīmīgi atšķirīgas.
- Jāturpina attīstīt gan skolēnu zināšanas, gan arī prasmes, vērtības un attieksmes (kompetenci), sniedzot skolēniem iespējas zināšanas pielietot praksē un reālās dzīves situācijās, piemēram, piedaloties skolas pašpārvaldes vēlēšanās, darbojoties jaunatnes organizācijās, iesaistoties vietējās kopienas (pilsētas, novada un citu pārvaldes līmeņū) jautājumu risināšanā. Svarīgi, ka skolās un pašvaldībās skolēniem ir pieejamas šādas iespējas.